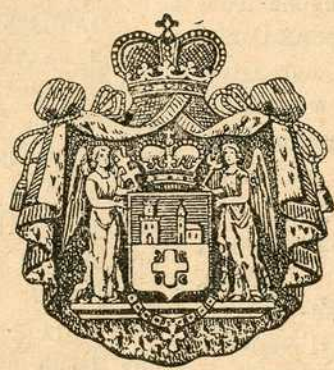


СРПСКИ СИОН



Год. X.

Број 21.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК:

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК:

Протопрезвитер Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 21. маја 1900.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Његово Високопросвештенство господин епископ бачки *Митрофан Шевић*, благоизволео је пароха у Гардиновцима *Димитрија Ковачевића* и пароха у Горњем Ковиљу *Светозара Гавриловића* одликовати црвеним појасом.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Посланица Патријараха Источно-Католичке Цркве

О ПРАВОСЛАВНОЈ ВЈЕРИ.

С руског превео *Ст. Русић*.*

Свети Новога Рима Цариграда и Васељенски Патријарх *Јеремија*, Блажени Патријарх града Божијег Антијохије *Атанасије*, Блажени Патријарх Светога града Јерусалима *Хризант*,

и који се налазе код нас Преосвећени Архиепископи т. ј. Митрополити, Архиепископи и Епископи. и сав Хришћански Источно Православни Клир, желимо врло уваженим и омиљеним у Христу Архиепископима и Епископима Вел Британије, и свему њиховом поштованом Клиру свако добро и спасење од Бога.

Примили смо ваше писмо, у облику малене књижице, којим ви са своје стране одговарате

* Примљено у богословском књижевном друштву „Слови“.

на наше одговоре, које смо вам прије послали. Дознавши из њега за ваше добро здравље, за вашу ревност и уважање према нашој Источној Светој Христовој Цркви, ми смо се јако обрадовали, прихвативши, као што треба, вашу благочастиву и племениту намјеру, вашу бригу и старање око сједињења Цркви: такво јединство утврђује вјерне; њиме се угађа Господу и Богу нашем Исусу Христу, који је у знак заједнице са Собом поставио за свете Своје Ученике и Апостоле узајамну љубав, слогу и сагласност. И тако вам, по жељи вашој, сад у кратко одговарамо, да смо, прочитавши помњиво ваше пошљедње писмо, разумјели смисао његов, и да вам немамо ништа више рећи на оно, осим тога, што смо вам већ прије рекли, изложивши своје мишљење и учење наше Источне Цркве; и сад на све предлоге, које сте нам ви послали, ми велимо оно исто, т. ј. да су наши догмати и учење наше Источне Цркве још одавна испитани, правилно и благочастиво одређени у утврђени од Светих и Васељенских Сабора; додавати им, или одузимати од њих штогод није дозвољено. Стога они, који желе да се с нама сложе у Божанственим догматима Православне Вјере, дужни

су са простотом, послушношћу, без икаквога испитивања и радозналости, да слиједи и да се покоре свему, што је одређено и установљено старим предањем Отаца, утврђено од Светих и Васељенских Сабора из времена Апостола и њихових наслједника, Богоносних Отаца наше Цркве. Премда су довољни и ови одговори на оно, о чему ви пишете; — у осталом, ради потпуније и непобитне сигурности, шаљемо вам ево, у најопширнијем облику, изложење Православне Вјере Источне наше Цркве, које је примљено, после брижљивог испитивања, на Сабору који је давно био (1672 по. р. Хр.), који се назива Јерусалимским; какво је изложење касније и штампано било на Грчком и Латинском језику 1675. год. и може бити да је у то вријеме и до вас дошло, и да се код вас налази. Из њега можете дознати и без сумње разумјети благочастиви и православни начин мишљења Источне Цркве; и ако се сложите с нама, задовољивши се тим учењем, које смо сада изложили: то ћете бити у свему с нама једно и неће бити икаквога раздијелења међу нама. Што се пак тиче осталих обичаја и одређења вршења црквених служби, свршавања обреда литургијских, то ће се и ово моћи, при свршеном с Божјом помоћи сједињењу, лако и удобно исправити. Јер познато је из црквено-историјских књига, да су њекоји обичаји и одређења вршења црквених служби у разним мјестима и црквама били мијењани и да се мијењају; али јединство Вјере и једномишљење у догматима остаје неизмјенљиво. Да да Бог, Владика и Промислитељ свију, **Иже всѣмъ хощетъ человекомъ спастиса и въ разнѣ истинѣ прѣити** (1 Тим. II. 4) да би расуђивање и испитивање било према Божанственој Његовој вољи на корист душе и на спасоносно утврђење у Вјери.

Ево, у што вјерујемо и како мислимо ми источно православни хришћани.

Члан 1.

Вјерујемо у Једнога Бога истинитога, Сведржитеља и Бескочнога — Оца, Сина и Светога Духа: — Оца нерођенога, Сина рођенога од Оца прије вијекова, једносушна с Њим, Духа Светога, који од Оца исходи, који је једносуштан са Оцем и Сином. Ова три Лица (Ипостаси) у једном суштаству називамо

Пресветом Тројицом, Која се увијек достојно благосиља, прославља и поштује од сваког створа.

Члан 2.

Вјерујемо, да је Божанствено и Свето Писмо Богом надахнуто; према томе смо ми дужни њему вјеровати без противљења, но зато не каквог по своме, већ изрично онако, како је то растумачила и предала Католичка Црква. Јер и лажно мудровање јеретичко прима Божанствено Писмо, само га криво тумачи, користећи се пренесеним и сличним изразима и довијањима мудрости људске, мијешајући оно, што није дозвољено мијешати, и играјући се као дјеца онаквим предметима, који нијесу за шалу. Иначе, кад би свако стао тумачити Писмо сваки дан по своме, то Католичка Црква не би, по благодати Христовој, остала до сад таквом Црквом, која будући једне мисли о Вјери, вјерује увијек једнако и стално, већ би се раздијелила на безбројне дијелове, подвргла би се јересима, а с тим би уједно престала бити Црква света, ступ и утврђење истине, већ би постала црква варалица, то јест, као што треба без сумње вјеровати, црква јеретика, који се не стиде учити се у Цркви, а послеју против закона одбаивати. Зато ми вјерујемо, да свједочанство Католичке Цркве има исту снагу, као и Божанствено Писмо. Пошто је Виновник и овога и оне један те исти Дух Свети: то је свеједно, поучавати се из Писма или од Васељенске Цркве. Човјек, који сам од себе говори, може да погријешити, да вара и да се превари: али Васељенска Црква, како она није никада говорила нити говори сама од себе, већ од Духа Божијег (Кога она непрестано има и имаће до вијека за свога Учитеља) никако не може да погријешити, нити да вара, нити да се превари; већ слично Божанственом Писму, јесте непогрјешива и има свагдашњу важност.

Члан 3.

Вјерујемо, да је свеблаг и свемоћан Бог предодредио за славу оне, које је изабрао од вјечности; а које је одбацио, те је предао осуђењу, у осудом не за то, као да би Он хтио на тај начин једне да оправда, а друге да остави и осуди без узрока; јер то није својствено Богу, опћему свима Оцу, Који не гледа на лице, Који **хощетъ всѣмъ человекомъ спастиса и въ по-**

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

знаније истини проити (1 Тим. II. 4.) већ у колико је Он предвидио, да ће се једни добро користити својом слободном вољом, а други зло, то је зато једне предодредно за славу, а друге је осудио. О употреби пак слободе ми овако судимо: у колико је доброта Божија даровала Божанствену благодат, која просвјетљује, коју ми такођер називамо претходном, која слично свјетлости која обасјава оне, који иду у мраку, показује свима пут: то они, који желе да се њој слободно покуравају, (јер она помаже онима, који је траже, а не онима, који јој се опиру) и испуњавају њезине заповијести, пријекно потребне за спасење, — добивају према томе и особиту благодат, која, помажући, кријепећи и постојано их усавршавајући у љубави Божијој, т. ј. у оним добрим дјелима, која тражи од нас Бог (и која је исто тако тражила и претходна благодат) — оправдава их, и чини их предођенима; они напротив, који не ће да се покуравају и да слиједи благодат, и зато не врше заповијести Божије, већ, слушајући упутства сатане, на зло употребљавају своју слободу, коју им је Бог за то дао, да би они драговољно чинили добро, — предају се вјечном осуђењу. Али оно, што говоре богохулни јеретици, као да Бог предодређује или осуђује, нимало не гледајући на дјела предодређених или осуђених, то ми сматрамо безумљем и безбоштвом, јер би у таквом случају Писмо противријечило само себи. Оно учи, да се онај који вјерује, спасава вјером и дјелима својима, и уједно с тим представља Бога као јединог Виновника нашег спасења, у колико, то јест, Он претходно даје благодат, која просвјетљује, која доноси човјеку познање Божанствене истине и учи га, да се сложи с њом, (ако се не противи) и чини добро, угодно Богу, да би задобио спасење, не уништавајући слободне воље човјечије, већ јој препуштајући, да се покурава или да се не покурава њезином дјеловању. Није ли безумно, послвије овога, без икакве основе тврдити, да је Божанствена воља узрок несреће осуђених? Не значи ли то страшно хулити на Бога? Не значи ли то изрицати ужасну неправду и хуљење на небо? Бог није учесник никаквога зла, једнако жели спасење свима, и не гледа на лице; зато ми исповиједамо, да он праведно предаје осуди оне, који остају у безбожности, по поквареној својој вољи и нераскајаном срцу. Али никада,

никада Га нијесмо назвали, нити ћемо Га назвати узрочником вјечне казне и мука, и тако рећи човјекомрзцем, Бога, Који је Сам рекао, да је радост на небу, кад се један грјешник каје. Вјеровати тако или мислити, ми се нећемо никада усудити, докгод имамо свијести, — и оне, који тако говоре и мисле, предајемо вјечној анатеми и признајемо, да су гори од свију невјерних. —

Члан 4.

Вјерујемо, да је Триипостасни Бог, Отац, Син и Свети Дух, Творац свега видљивога и невидљивога. Под именом невидљивога разумијемо ми Анђелске Силе, разумне душе и демоне (премда Бог није створио демоне таквима, какви су они касније постали од своје воље); а видљивим ми називамо небо и све што је под небом. У колико је Творац, по суштаству Свом, добар: то је због тога све, што је само Он створио, створио добрим, и никада не жели бити Творцем зла. Ако пак има у човјеку или у демону (јер ми просто у природи не знамо за зло) какво-год зло, т. ј. грјех, који је противан вољи Божијој, то такво зло произилази или од човјека, или од ђавола. Јер то је права истина и не подлежи никаквој сумњи, да Бог не може бити узрочник зла, и да према томе савршена правда тражи, да се оно не приписује Богу.

Члан 5.

Вјерујемо, да се све, што суштаствује, видљиво и невидљиво, управља Божанственим Промислом; у осталом зло, као зло. Бог само унапријед види и допушта, али не промишљава о њему, јер га Он није ни створио. А зло, које се је већ појавило, управља на њеку корист највиша доброта, која сама не чини зла, већ га само управља ка бољему, колико је то могуће. Ми не треба да испитујемо, већ да поштујемо Божанствени Промисао и његове сакривене и неиспитане судбе. У осталом оно, што нам је откривено о том у Светом Писму, у колико се односи на вјечни живот, дужни смо ми испитивати са увиђавношћу, и управо са првим појмовима о Богу примати као несумњиво.

Члан 6.

Вјерујемо, да је први човјек, кога је Бог створио, пао у рају у оно вријеме, када је

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

преступно заповијед Божију, повјеровавши лажном савјету змијином, — и да се отуда раширио прародитељски гријех напљедно на све потомство, тако да нема ниједнога од рођених по тијелу, који би био слободан од тог терета, и који не би осјећао пошљедице пада у свом животу. А теретом и пошљедицама пада не називамо ми сам гријех, као што је: безбоштво, хуљење на Бога, убијство, пакост и све остало, што произилази из поквареног људског срца, усупрот вољи Божијој, а не од природе, — (јер су многи Праоци, Пророци и други безброји мужеви, како у Старом, тако и у Новом Завјету, исто тако Божанствени Претеча, а по пренућству Мати Бога Слова и Приснодјева Марија, били чисти како од ових, тако и од других сличних гријехова,) — већ наклоност на гријех, и оне невоље, којима је Божанствено правосуђе казнило човјека за његов преступ, као што су: тешки послови, бриге, тјелесне слабости, болови при рађању, тешко до њеког времена на земљи лутање, и на пошљетку тјелесна смрт.

Члан 7.

Вјерујемо, да је Син Божији, Господ наш Исус Христос, Сам Себе изнурио, то јест, примио на Себе у својој властитој Ипостаси човјечије тијело, зачега у утроби Дјеве Марије од Светога Духа, и да је постао човјек; да је Он рођен по тијелу без муке и болова Матере Његове, и без повреде Њезиног дјевичанства; да је страдао, сахрањен био, и васкрсао у слави трећи дан по Писму, да се је узнио на небеса, и да сједи с десне стране Бога Оца, и да ће опет доћи, као што очекујемо, да суди живима и мртвима.

Члан 8.

Вјерујемо, да је Господ наш Исус Христос једини Заступник наш, који је предао Себе за искупљење свију, Својом крви помирио човјека с Богом, и да остаје брижљиви Заштитник Својих шљедбеника и који умилостивљава за гријехе наше. Исто тако исповиједамо, да Свети заступају нас код Њега у молитвама и молбама, а више свију пренепорочна Мати Бога Слова, исто тако Свети Анђели Хранитељи наши, Апостоли, Пророци, Мученици, Праведници, и сви, које је Он прославио, као вјерне Своје служиоце, којима прибрајамо

Архијереје, Јереје, као предстојнике светога жртвеника, и праведне људе, који су познати због својих добрих дјела. Јер знамо из Светога Писма, да се морамо молити један за другога, да много може молитва праведника, и да Бог више слуша Свете, него ли оне, који остају у гријесима. Исто тако исповиједамо, да су Свети посредници и заступници наши пред Богом не само овдје, у вријеме њихова живота с нама, но још више послје смрти, када они, послје уништења зрцала, (које спомиње Апостол) гледају у свој јасноћи Свету Тројицу и бескрајну свјетлост Њезину. Јер као што ми не сумњамо у то, да су Пророци, док су још били у смртном тијелу, видели небесне предмете, ради чега су и прорицали будућност: тако исто не само да не сумњамо, већ и тврдо вјерујемо и исповиједамо, да Анђели и Свети, који су постали као и Анђели, виде, при бескрајној свјетлости Божијој, наше потребе.

Члан 9.

Вјерујемо, да се нико не може спасти без вјере. Вјером пак називамо прави наш појам о Богу и Божанственим предметима. Будући потпомагана љубављу, или, што је све једно, испуњавањем Божанствених заповиједи, она нас оправдава кроз Христа, и без ње није могуће угодити Богу. (Наставиће се.)

Јесмо ли Хришћани?

Проповед на дан св. Николе (9. маја).

Свѣтѣ Николае! По имени твоѣмъ такъ и житіе твоѣ (Стихира по Јеванђељу о Јутрењу).

Читајући или слушајући живот светитеља и чудотворца Николе, кога сад слаavimo, не знаш, брате, чему више да се дивиш у животу његовом. Нема, чини се, ни једне врлине, које он не би имао. Тако по свој строгој праведности припада му име светитеља.

И ми се, браћо, зовемо Хришћанима. И ми носимо име, које треба да оправдамо животом својим. *По имену* нашем такав исти, т. ј. хришћански, и *живот* наш треба да буде. Ми треба и да мислимо хришћански, и да говоримо хришћански, и да живимо хришћански. А тако ли је заиста? Погледајмо.

Читамо у апостољу: *ово да се мисли међу*

вама, што је и у Христу Исусу (Филип 2, 5). То значи, да треба о свему да мислимо и судимо онако, како је мислио и судио Спаситељ наш, по имену Којега називамо се Хришћанима. Пред Његовим судом ко су ближњи? Они, који плачу, гладни, прогнани правде ради, сиромашни духом, кротки, миротворци и т. д. Сваку славу земаљску и све лепоте овога света Он је држао за ништа, шта више за важну препреку за човека ка усавршавању себе и ка достижењу кроз то царство вечнога. Ето Његовог учења о животу. Да ли тако мислимо ми о земаљском? Тако ли гледамо на разне жалости, невоље и гоњења, које нас сналазе? Сматрамо ли их за верни знак особите љубави к нама Оца небеснога? Напротив не предајемо ли се детињастој малодушности и мрачној тузи шта више при најмањем неуспеху животном? *И богатство ако долази к нама, опомињемо ли се тада на реч Господњу, да не прилажемо к њему срца?* Даље: свагда ли држимо благодат Божју и верност своју звању хришћанском више, драгоценије од свега на свету? Пристајемо ли да пре и боље изгубимо здравље и да се лишимо свега иметка свога (не говорим већ: већ да оставимо кућу, или оца, или матер, жену, или децу), — по да променемо дужност своју хришћанску!

Но пођимо даље. Уста Исуса Христа свагда су говорила једну мудрост. Гледајући на Њега, на *Главу и Извршитеља вере*, и сви праведници угледаху се на Њега. Код њих свака реч беше измерена и растворена сољу мудрости и духовне утехе: *уста њихова не говораху дела човечјих*, не плеташе *лажи и хулења на ближњега*. А код нас шта је и како је? Јаој нама, браћо! Код нас језик вере и побожности и јесте сад само, чини се, у књигама и цркви. У другим случајевима ретко, врло ретко могуће је по речима нашим шта више и познати, да смо ми Хришћани. Рећи ћу јасније: гори од непријатеља Христових овда онда јављамо се ми. Гледам ја један пут кроз прозор, и гле један Хришћанин, доказујући нешто својим друговима, скида капу с главе своје и, крстећи се, просипа из уста својих најгадније речи. И, што је најгадније, нико

од другова не учини му примедбе, да је врло безбожно ругати се тако над крстним знамењем. Узмимо, то је случај редак. Но он је био допуштен *хришћанином*: ето шта је знаменито! Ми се не дивимо чуду, кад се нађе људи тобоже учени и избражени, који се исмевају с вером нашом и обредима нашим и ругају се светињама нашим, а таквих људи има доста, који вољу да са подсмехом говоре о вери нашој и светињама нашим; али од Хришћанина слушати поругу над светињама и при том међу људима не само крштенима, него и од крштења који се не одрекоше, воља ваша, страшно је и врло жалосно!

Да ли да говорим још о делима нашим? *Но еда ли се бере с трња грозђе, или с чичка смокве?* (Мат. 7, 16). Трн не рађа грозђе, нити чичак смокве. Тако и од нас, ако нисмо научили да мислимо и говоримо по примеру Христовом, каквих дела хришћанских да очекујемо? А зовемо се Хришћанима!

Запамтите, браћо, ми треба не само да се називамо Хришћанима, него *по имену нашем* тако и живот наш треба да буде — хришћанским. Амин.

У *Прегу*, 1900.

Григорије А. Николић, парох.

Одношај религије према моралу, науци и уметности.

У најновије доба прегео је ум људски, да разруши ону моћну тврђаву, која је својим бедима вековима бранила и заклањала човечанство. Не верујући Христовим речима, да ће Његова црква трајати у све дане до свршетка века, диже се ум људски под видом науке, учености и филозофије, а са лозинком негирања свега позитивног учења хришћанског, да покаже данашњем човечанству, како је ум човечји близу 2000 година био у мраку, док је наиме примао начела цркве хришћанске.

Последице оваких тежња можемо унапред догледати, а и виде се већ на данашњем нашем друштву. У старо доба је исто тако било код Грка и Римљана, код којих је филозофија занста успела, да поткопа веру у народу. Па до каквих се резултата најпосле дошло? — Не пружајући никакве замене за веру, физио-

фија — и сама немоћна и неодлучна, па често и контрадикторна у главним принципима — није могла заузети оно место, које је припадало вери и моралу, те стари Грци и Римљани на религиозно-моралном пољу дођоше најпосле до очаја, док их из тога стања не изведе на светлост нова вера — хришћанска. Лажна филозофија убрзо престаде упливисати на људе и њено место заузео хришћанска вера, која је на тај начин, већ у почетку свом, показала толико моћи у себи, да је могла регенерирати човечанство. То је факт, који данас и најљући противници цркве хришћанске њој у прилог признају.

Данас имаде неких знакова у нашем друштву, који нам дају права, да закључимо, да је оно опет болесно. Кад погледимо по хришћанском свету, особито по „просвећеној“ Европи, видећемо, да сигурности човековој са свих страна прети пропаст. Бомбама и убојним оружјем и јавно и из потаје хоће заблудели разум да уклони зло и невољу и на тај начин рађа још веће зло и невољу. А шта је довело људе до тога? Зацело не хришћанска вера, која се свим силама бори против таквог дивљаштва, већ их је довела дотле лажна мисао, да хришћанство нема у себи снаге, да извојује победу добра над злом, победу правде над пакосћу и над неправдом.

Неверовање у моћ хришћанских религиозно-моралних начела јест последица намерног, ређе не намерног, подривања и постепеног омаловажавања вере међу народом, никако пак сама немоћ цркве хришћанске, која је толико пута показала своју снагу, па је кадра да и данас изведе људе, који слушају њен глас.

Па ко је крив, да је у народу вера подривена, да узвишена начела хришћанска код многих већ не налазе одзива? — Крива је лажна наука. Јер опет се понавља стара игра, опет је разбуктана борба између лажне филозофије и вере. Лажне филозофије велимо за то, што права наука, права филозофија не војује против цркве, која јој је природни савезник, јер свим средствима ради на истом пољу, на ком дела и филозофија, наиме на васпитавању човечанства. Религија доводи човека истини, филозофија тражи истину и на тај начин су обе упућене једно на друго. То и филозофија, док је на здравом темељу, признаје. Сетимо се само славних речи Баконових, да је погрешно

схваћена филозофија доводи људе до атеизма, а правилно схваћена довађа их до вере у Бога.

Но погледајмо на непријатеље цркве хришћанске, како обукоше на се лажно рухо учености и заогрнуше се само они плаштом филозофије. Откад природне науке корачише и пронађоше многе законе живота и кретања у свемиру (почевши од XV. веку), почело се чинити некима, да је дрско и помислити, да ће Бог обратити толику пажњу на најмањи делић у свемиру, на нашу земљу и човека, као што учи црква хришћанска. Како би било могуће, да поред толиких светова баш земља и човек постану предмет Божјег старања! — тако говораху деисте, енглески филозофи, који повукоше за собом и друге, те се неверје убрзо распространи по Француској у облику натурализма и у Немачкој под видом рационализма. Сви ови губе из вида, да се библија не баца у друге светове, нити решава питање, да ли се Бог на исти начин, или на који други стара и о осталом свету, већ говори само о човеку и његову одношају према Богу.

Разуме се, да овакве теорије, које се не слагаху, већ шта више без дубљег разлога нападаху на Цркву Христову, мораше доћи до негирања појединих догмата хришћанских, а неке се пустише још и даље, па почеше негирати све уопће. Тако н. пр. деизам дође до тога, да поче проповедати, да и ако је истина, да постоји Бог, није истина, да се Бог стара за нас — другим речима одбациваху Промисао Божји. У Француској и Немачкој поче превлађивати начело, да је разум људски мерило свему и све, што разум не може постићи, не постоји, осим у голој апстракцији, т. ј. нема реалног бића. Натурализам француски иређе у отворени атеизам, а у Немачкој особито после Кантовог трансценденталног и Фихтеовог субјективног идеализма поче се гледати на истину у опће, као да је она само у човеку и да од човека зависи њен опстанак. Фихте пак баш отворено каже, да он не зна ништа и да он (а с њим и ми) и не постоји (Bestimmung des Menschen). С тога с друге стране опет пантеисте одричу биће личног Бога, па учећи, да је Бог све и све Бог, одрицаху баш тим учењем Бога. Материјалисте својим учењем о материји, као праузроку свега и одрицањем духовног живота такође учинише своје.

То су ето учени противници цркве хришћанске и њихови погледи на веру и Бога. Наравно, да су овакви погледи морали имати кобних последица, а особито кад су и у народ продрли. Таква филозофија се није задовољавала само теоретисањем, већ хтеде, да тај растрој унесе и у масу народну, да и неучену масу, која је дотле веровала у Христа, задобије за себе. То су до некле и постигли популарисањем своје науке. Штраус, Баур и други приврженици новотибингенске школе написаше за народ књиге под насловом „Живот Исусов“, те спустише и уврстише Господа Исуса Христа међу просте људе, шта више неки га представљаху и као злочинца (Ренан). На неук народ је то имало великих последица. Књиге таквог садржаја се читаху с насладом и најпосле — мора се признати — зададоше цркви хришћанској осетљив удар, јер се убрзо рашири неверје по западној Европи.

Убрзо се показао и плод оваквог деловања. Друштвена питања се такође почеше решавати без обзира на веру, која је једина у стању, да их правилно реши. Становиште је било погрешно, те и социјална начела пођоше тим путем и тако погрешна и трула унемирују и данашњи свет, као што су: атеизам, социјализам, комунизам, нихилизам, претерани захтеви социјалне демагогије и како се још не зову те ругобе, које су на срамоту данашњој култури.

Непријатељи хришћанства (особито материјалисте) поносе се, да су они прави заступници науке и тим хоће, да себи у народу стеку онај авторитет, који им њихова дела не могу донети. Но знамо, да је баш обратно. У немачкој литератури се њихова наука назива „егзактна“, као што је и они сами називају, али је увек називају егзактном иронично, са наводним знаком. Ми знамо, да су се баш највећи умови, који су проналасцима својим начинили револуцију у области науке, специјално природних наука, одликовали баш побожношћу и што су дубље продирали у природне тајне, све им је више излазило пред очи величанство Божје. Ево само неколико примера: Знаменити творац хелиоцентричке астрономске системе Никола Коперник, тако је био тврд у вери, да је сам себи саставио надгробни споменик, који је и данас на његову гробу, а овако гласи: „Не иштем, Господе, велике благодати Павлове и не смем

тражити милости, коју си указао Петру, већ Те топло молим за помиловање, које си даровао разбојнику на крсту (Non parem Paulo gratiam requiro, veniam Petri neque posco; sed quam in crucis ligno dederas latroni, sedulus oro). Велики природњак Њутн, који је пронашао закон гравитације, био је толико религији склон, да је написао тумачење на књигу пророка Данила и Апокалипсис (Н. П. Рождественскій „Хришћанска Апологетика“.) Славни математичар Паскал такођер је тако био религиозан, да је своје име овековечио и у богословској литератури својим делом „Провинцијална Писма“ (Издао их под именом Louis Montalte У њима особито устаје против лаксивног морала језуитског).

Па као што је црква хришћанска у свом животу издржала толико и толико нападаја и тешких часова, тако ће издржати и ове нападаје и данас већ успешно одолева својим противницима. Народ вере мора имати, а и сваки човек, који хоће да морално проживи свој век, мора се руководити вишим идејама, а те му идеје пружа хришћанска вера. Појединих покушаја и нападаја биће свагда, али све то не ће сметати, да се испуне Христове речи, да Његову цркву ни паклена врата не ће разрушити.

Противници хришћанства пребацују цркви хришћанској, да нема довољно моћи, да побуди људе на морални живот, те да може морал постојати и без религије; затим, да је религија у противности са науком и уметношћу. Тим они одричу уплив религији на три најважнија фактора духовног живота човечјег. Кад би они били кадри то доказати, хришћанска црква би била заиста сломљена, јер са непостижним догматима својим не би имала никаква уплива на људе, не би је уопће људи требали. Но не само да противници наши тога не могу доказати, већ су на против докази с наше стране Хришћанске тако чврсти, да се пред њима противнички разлози показују у свом ништавилу свом. Ми ћемо изнети у краће у слободном преводу, како је расправио та питања покојни професор петроградске духовне академије Н. П. Рождественскій у поменутој Апологетици (II. изд. 1893. год.) и то појединце: одноша религије према моралу, одношај њен према науци и најпосле према уметности.

(Наставиће се).

Дочек Његова Високопреосвештенства
епископа Бачког

Митрофана Шевића у Жабљу и Шајкашкој.

Поводом молбе цркв. општине жабаљске, да Његово Високопреосвештенство благоизволи о слави црквеној на св. Николу богослужити — одлучио је Госп. Епископ да том приликом одазивајући се жељи Жабаљчана обиђе и ова места у Шајкашкој: Ђурђево, Ковиљ-С. Иван, Горњи и Доњи Ковиљ.

Прохујало је више од двадесет година како је епископ бачки био у Жабљу последњи пут, а колико је тек прохујало како у Шајкашкој, о том не знају ни најстарији људи. Глас о томе, да ће Његово Високопреосвештенство доћи у Жабаљ, те после и обићи нека места по Шајкашкој, усталасао је слободно могу рећи сву Шајкашку, јер о слави жабаљској заступљена су била сва села шајкашког некад батаљона.

Његово Високопреосвештенство стигло је у Жабаљ у очи Никољ-Дана, у пратњи прото-сингела и настојатеља ман. Ковиља г. Георгија Видицког; пароха новосадског Ђорђа Велића, два ђакона своја: Георгија и Никанора, а дочекано је на хатару жабаљском; ту га је срески начеоник г. Исидор пл. Николић врло топло поздравио, а затим председник цркв. општине, пошто се Његово Високопреосвештенство захвалило, кренуо се даље пут Жабља, напред је јахао бандеријум до 100 момака, а за овим се низао непрегледан број кола. Прозлазећи кроз село народ је на сваком кораку одушевљено поздрављао свог архијереја. При уласку у село подигнут је био славолук са натписом: Добро нам дошао св. Владико! — а близу цркве, други славолук, са натписом: Благословен који долази у име Господње! Код цркве се међутим слегао силан народ, с нестриљењем очекујући кад ће се ukazати Његово Високопреосвештенство. На уласку у дивни и велељепни храм жабаљски, дочекало је свештенство у одеждама на челу са окр. протом својим Милошем М. Папићем, који је Његово Високопреосвештенство, дивно поздравио. Улазећи у св. храм уз појање тропара, Његово Високопреосвештенство помоливши се Богу ушао је у св. олтар и прегледавши вратио се у свој сто: по одслуженом молебствију изго-

ворио је Госп. Епископ сакупљеном народу дивну беседу, поучавајући присутни народ, да буде чврст у вери, да буде одан Његову Величанству, да чува име своје, народност своју. Беседу ову народ је са усхићењем слушао, а у одушевљењу своме непрестано прекидао усклицима: Живео!

После свршене молитве посетило је Његово Високопреосвештенство и рим. кат. богомољу, где је поздрављен био од рим. кат. свештеника, а по том отишао је у свој стан код окр. проте, и ту је примио разне депутације.

У вече је уважени и далеко познати са свог гостопримства, грађанин жабаљски г. Емил Сарајлић велепоседник у част г. Епископу приредио богату вечеру.

На св. Николу отпочела је божанствена литургија у $\frac{1}{2}$ 9 сахата, црква велика и пространа жабаљска била је већ у то доба препуна побожног народа, који је горео од жеље да види због Архијереја и да се нажива и душевно наслади архијерејском службом. При почетку литургије произвело је Његово Високопреосвештенство петоро школ. деце за чтеце, што је у присутног народа толику радост произвело, да је многи срцу дајући на вољу и заплакао се. За време св. литургије појао је на кору гимназијски кор новосадски врло лепо и складно. После очитаног св. јеванђеља изговорио је народу са амвона значајну беседу Госп. Епископ, коју је народ са великом пажњом до краја слушао, а на крају поздравио Госп. Епископа усклицима: Живео! По свршеној литургији ишло се литијом око цркве, након тога освећено је кољиво, а по раздвојеном антидору испраћен је Високопреосвећени дуготрајни усклицима: Живео! до у свој стан. У подне је окр. прота приредио ручак у свом дому у част Госп. Епископу, на ком су били и сви представници разних власти и корпорација. За време ручка пало је врло лених здравица, за здравље владара — земље Господара, нашег премилоствивог краља *Франца Јосифа I.* за здравље Његове Светости. св. Патријарха нашег *Георгија*, за здравље Његова Високопреосвештенства Г. Епископа *Митрофана*.

У 4 сахата по подне, а по одслуженој вечерњи кренуо се Високопреосвећени, праћен свећеносцима, свештенством и силним народом у школу, која је дотле већ пуна била побожна

света, ту је Високопреосвећени обавио чин резања колача, уз асистенцију пароха Ђорђа Велића и ђакона Никанора, те потом и колач пререзао са славским кумом високоблаг. госп. Миланом Заком земаљским послаником. По обављеном чину, а скинувши са себе орнат, посред највеће тишине подигао је Високопреосвећени чашу у славу Божју, те поучио народ да чува лепе обичаје своје, затим да буде достојан потомак својих предака у верности и оданости прејасној круни, те подигао у здравље премилостивог владара Франца Јосифа I. и његове уставне владе, затим је поучио народ да чувајући веру своју, поштује, љуби и високо уважава представнике цркве своје, те у здравља Његове Светости Патријарха нашег *Георгија*; затим у здравље славског кума. Све ове здравице праћене су бурним одобравањем и клицањем: Живео!

После подигнуте здравице зем. посланика и славског кума Милана пл. Заке Његовом Високопреосвештенству, која је прихваћена френетичним: Живео, Његово се Високопреосвештенство благосиљајући присутни народ уз бурно клицање народа: Живео! удалио у свој стан, откуда је после походио угледније грађане и ратаре.

На појутарје св. Николе од ране зоре већ купило се народ око цркве да испрати своју поглавицу црквену.

Народ ми је сад још ведрији и одушевљенији изгледао: У заказани час, у 9 сахата пре подне, кренуо се Високопреосвећени са својом пратњом, испраћен свим оним почастима као и при дочеку — уз још већи бандеријум и више кола, пут Ђурђева. На хатару Ђурђевачком поздравио је вицесв. г. Епископа опћ. бележник, после отпоздрава кренусмо се у село. Ту радост, то одушевљење, и од старог и младог, не могу описати; кола Госп. Епископа била су у самом цвећу, народ је трчао око кола, клицајући му: Живео, а Високопреосвећени тронут дубоко заиста великом љубављу народном, смирено је благосиљао народ.

Пред црквом стајала су деца са наставницима својим у свечавом руву обучени, бацајући цвеће пред Г. Епископа. Ушавши у цркву и олтар, а по свршеном молебствију и поздраву од пароха Симеона Николића, ступио је Госп. Епископ на амвон и одатле је изговорио народу врло дирљиву беседу и поуку, поучава-

јући га у вери; додирнуо је и секту назаренску, те ободрио народ да се чува лажних учитеља. Испраћен из цркве, а уз бурно клицање, кренуо се пут Ковиљ-С. Ивана. На хатару овом опростио се срески начеоник од Г. Епископа, молећи Га да дочек народни у његовом срезу прими као чисти израз народне љубави и оданости вери својој, цркви и Његовом Високопреосвештенству. Високопреосвештени захваљило је од своје стране г. среском начеонику на труду његовом, што је дочекан тако лепо. Затим је Његово Високопреосвештенство поздравио парох Ковиљ-С. Ивански Стеван Стевановић. После отпоздрава кренусмо се пут цркве. Силан народ дочекао је свог епископа-дијецезана испред цркве, радујући се да Га је милости те удостојио, да се са својом поглавицом у цркви својој Богу помолити може. И овде је Госп. Епископ после поздрава свештеникова, народ поучио вери, међусобној љубави и праштању. После овога походио је Госп. Епископ и еванг. богомољу, где га је свештеник евангелички заносно поздравио. Испраћен љубављу народном кренуо се Госп. Епископ у пратњи још и Ђурђевчана и Ковиљ-С. Иванаца пут Гор. Ковиља. На хатару Га је поздравио опћ. бележник Бајазет врло одушевљено. Дошав у св: храм, а по молебствију, смишљеним речима поздравио је месни парох г. Светозар Гавриловић Госп. Епископа; у кратко се захваливши Госп. Епископ је обећао Гор. Ковиљчанима да ће их о слави њиховој сад на Вознесеније посетити; одавде је отишао госп. Епископ у Доњи-Ковиљ, где је тако исто срдечно дочекан, а после овога отираћен је у ман. Ковиљ.

Завршујући опис пута овог високопреосвештеног Госп. Епископа по Шајкашкој, уверен сам да је семе труда Госп. Епископа бачено на добру земљу и да ће уродити добрим плодом. А Његову Високопреосвештенству желим од милостивог Бога здравља, да поверено стадо по целој дијецези обићи може, те свугде поучи, да чува веру своју, име своје, језик свој.

—ћ.

Православно морално учење и неколико приговора против њега.

(Наставак)

Већ у схватању и просуђивању људскога бића и човекова позива, опажа се међу противницима верских истина огромно, па често и непомир-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА



живо протусловље у мишљењу и хипотезама. Тако док присталице пантеизма човека преко мере уздижу и само божанско биће у њему оваплоћено гледе, — понижавају га материјалисте до простог конгломерата атома, сматрајући га као машину која механички ради, — као усавршену животињу. Па као год што је то схватање човекова бића погрешно и различито, тако му је чудно и *људско одређење*.

Нашто је дакле човек на свету? На то питање нам одговара развој схватања појма о добродетели, у колико је она пут, којим се то одређење постизава.

Тако н. пр. појам о добродетели стојичкога филозофа Зенона своди се на ово: „угуши у себи природне нагоне и склоности, не сматрај телесно уживање ни за какву насладу; не осећај бол као такав.“ (Bruck, Hist. crit. Phil. T. I. p. II. c. g.)

Чувај се свега што би могло души нанети немир, а телу бол. У осталом: уживај све телесно, само умерено, да сачуваш здравље, и да ти драж за уживање остане вазда свежа“ — то је врлина Епикурова (ibid. c. 13.; Diog. Laert. X. 132.)

„Слаби тело и узвиси се убијањем физичких прохтева душом к оцу духова“ — то је идеал Платонов (ibid. c. 6.)

„Поносито презири све животне потребе“ — вели Ангистен, предстатник циника. —

Велики Аристотел сматра благост као духовну слабост, а равнодушност и трпљивост према нанесеним увредама као нешто роиско. (Eth. I. IV. c. 5. —

Аристотел, оснивач киринејске или хедонске школе, налази у увесељавању сврху живота; иначе нема ни једно увесељење првенство пред другим, него само степен и трајање даје му вредност.“ А Егесија налази у савлађивању невоља највишу цел живота, и сматра људски живот ништавим.

Па и у самим начелима и елементима моралне науке влада међу моралним филозофима разноликост и велико протусловље. Шта је морално добро, шта ли морално зло? Не признавајући божанске воље за норму моралнога добра, неким је оно добро, што је корисно, а оно зло, што је за њих штетно. Но такво морално начело очевидно упућује на егоизам, који сматра своје „ја“ једином сврхом и средиштем свега мишљења и осећања. Према томе није чудо, да су најплеменитији и највећи духови старога ве-

ка очито неморална дела одобравали и другима их као дужност налагали. (Види у „Моралци“ стр. 9.) Истина филозофи после И. Христа често су у својим моралним начелима сретнији, јер су им морални прописи чистији; али је томе узрок то, што је њих обасјавала светлост Богом откривене хришћанске науке, па су се у њихове системе уврстиле многе хришћанске мисли и правила. Но при свем том многи филозофи и из најновијих времена, удаливши се од св. писма и хришћанске науке, оснивају своја морална начела на погрешним теоријама (пантеизма материјализма и др.), те често падају у одвратне моралне заблуде.

Морално дакле учење не сме се на разуму и самој савести оснивати; јер обоје могу заблудети и заиста су блудели и блуде, те требају неке *више, непогрешиве норме*, која ће их на прави пут извести, допунити и поправити, — а таква норма може бити само воља самога Бога, у колико је људима познато из позитивног Божјег откривења, и по томе може бити само *позитивна религија* прави основ чистоме моралу. — Не стоји дакле као што се често чује, да разуми природна морална склоност сами по себи упућују човека добру; неистина је, да је морални закон, до кога је разум дошао, сам по себи довољно јасан и одређен, те да не треба разјашњења и допуне позитивним Божјим откривењем; а тако исто је нетачно, па и опасно мишљење: да је савест сама по себи у свом садашњем стању поуздани руковођа у животу. Јер кад би то било, откуда онда толико силно протусловље у моралном учењу филозофа — моралиста? Откуда моралне заблуде, које често налазиш одобравања у религијама појединих незнабожачких народа? Постоји — веле — природни морални закон; но он се налази у природном моралном чувству; а чувство је по себи мрачно и празно, јер оно добива неку садржину тек представом, у којој почива т. ј. у познавању; а моћ познавања је разум. Ако дакле разум греши, заблуди и чувство, а са њиме и прохтев, јер идеје и осећаји покрећу нашу вољу; а заблуда воље је неморалност, — грех. И тако заблуда у сазнавању води најпосле греху. Но сазнавање у религијозно — моралној области налази свога израза у вери; — дакле верска заблуда води моралној заблуди, или погрешном моралу. Логички је закључак: да је права вера неопходни услов и основ правом моралу. Чујмо шта

Ж. Ж. Русо, о том вели: „неки оснивају доброту на људском рачуну; но ја исповедам, да не налазим чврста темеља за морал *van verre*. Веле, да је врлина љубав к реду; но дали сам ја обвезан, да своју срећу томе реду жртвујем? Допуштам, да тамо, где има интелигенције, има и реда; но с том разликом, што се поштен целини покорава, а непоштен целину себи потчињава и себе као једину сврху и центар сматра. Ако Бог не постоји, онда непоштен човек право суди, кад себе сматра неким средиштем“ (Emile III.)

Кад би дакле људски ум и савест били једини извор моралних прописа, — онда би каквоћа моралних начела зависила од интелигенције, начина васпитања, индивидуалних особина и навика, и од темперамента појединаца. А какав би онда могао изгледати морал, кога би прости и неукли, а притом подивљали и неваљали људи по својим личним особинама и појмовима кројили? Сетимо се само оних грозота и зверских страха, у француској револуцији, које су настале у „образованој“ Француској, кад је у њој укинута хришћанска вера, а у место ње проглашена „религија разума.“ До чега је довела та „религија разума“ и образоване и прости људе у Француској? Па кад би човеков ум и могао створити *чисти идеални* морал, — опет би те моралне идеје биле само *људске* поуке, које би имале само *људски авторитет*, те не би биле довољно снажне у данима искушења и у борби између дужности и страсти, да човека на правоме путу одрже, јер за то треба неки виши, и највиши авторитет, који би човеку неумитном доследношћу, и без обзира на софистику покварена срца довикнуо: „*мораш!*“ Та искуство нас учи да многе људе од престапа и злочина задржава већма помисао на свемогућега и свезнајућега праведнога судију небесног, од кога се не може умаћи, или што сакрити, него ли страх од земаљских судова и тамнице. Сетимо се само оних пуно значајних народних израза: „*помишљам на Бога и на душу*“; „*не могу га узети на душу*“; „*како право, тако здраво!*“; „*тако ми Бог помогао!*“; „*Има Бога!*“ и т. д. А шта тек да кажемо за оне грешнике, који су велике злочине починили, па срећом нису ухваћени, или су услед повољног стицаја прилика заслужену земаљску казну избегли, — па у тешкој болести на догледу смрти, — тог страшног весника неумитне Божје правде — дозову свештеника, и своје грехе признаду и исповеда, а тиме не ретко

и многу невину душу од незаслужене казне и страдања избаве? Еда ли би они то учинили, да им је *само ум* извор религије и морала, који им уз то можда још доказује, да се са земаљским животом *све свршије* и да је са телесном смрћу *свему крај*? Са опорим, но разумљивим сарказмом дакле довикује Ж. Ж. Русо моралним философима: „*философе! твоја морална начела могу каткад и лепа бити, али ми покажи, да сам их обвезан вршити!*“ (Emile III. p. 187.)

Историја нас учи, да је вера била увек учитељка и носилац морала, и да су религиозност и моралност (или ако је лепше г. критичару „*правственост*“) увек напоредо ишли. Обично кад је поштовање религије опало, пао је и последњи стуб морала, и народ је пропао. Но историја не показује ниједне епохе, у којој је философски морал *народу у опште* могао веру накнадити. Искуство нас учи, да обично и у појединаца нерелигиозност и неморалност напоредо иду; иако се многи појединци труде, да, с обзиром на свај положај и глас, или у интересу свога напретка, или ради личне користи, моралним држањем *спољашњи углед* сачувају. Осим тога у многих делује чисто неосетно онај *верски темељ*, који им је у младости родитељска кућа, школа, верска настава и васпитање дало, те је по томе врло често лепа, племенита и морална страна његова карактера само *одјек верске поуке*, која им је у добу још непокварене младости душу покретала и срце племенила. Неће ли бити то случај и у многих данашњих *безверца*, о којима г. критичар вели, да су „*побожни и религиозни*“? Па запитајмо се: који нам човек пружа веће јемство за моралност, поштење, савесност, те коме ћемо пре поклонити поверење да л' ономе, о коме знамо, да му морално учење Богом откривене вере вољу и рад руководи, или ономе, за кога се зна, да је сам скројио шаблон свга „*морала*“ и „*члености*“? Одговор је лак. За првога знам, да ће се *пре* клонити лажи, преваре, неправде, јер му то *верско* морално учење изрично и одлучно забрањује; дочим ћу код другога тај поуздани ослонац узалуд тражити.

Из свега тога дакле излази, да се вера и морал једно према другоме тако односе, као узрок према дејству, и да се једно од другога ни идеално ни реално оделити не могу. Ово потврђује и философ *Кант*, који каже „*разум не би ни сада сазнао идеалне моралне законе, да их није*

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

хришћанска вера у својој науци изнела“ (Jakobi, Werke III. 322.) А *Ruso* опет вели: „људи узносе морал, и приписују га успесима и на- претку новије философије; али тај је морал био хришћански пре него што је постао философским“ (III. Lettre de la Montagne.)

Пред питањем: које у стању изнаћи и про- писати идеална морална правила за владање људи? положио је своје философско оружје још у староме веку философ *Платон*, рекавши: „ка- кав треба да је човек, то може казати само онај који га је створио.“ Још онда је дакле била по- зната мисао, да се идеални морал без вере не да замислити, и да га слаби човек није кадар створити, но да у томе мора помоћи *небо*, где све знање, савршенство, непогрешивост а исти- на влада. С тога свет није ни чуо узвишене моралне прописе и начела: „*твој је ближњи сва- ки човек, кога си дужан љубити као сама себе;*“ „*љубите непријатеље своје, благосиљајте оне, ко- ји вас куну, чините добро онима, који вас мрзе, молите се за оне, који вам чине зло;*“ — „*ако те ко удари по једном образу, пружи му и дру- ги;*“ — „*не седам, него седамдесет пута по седам праштај брату, који те је увредио;*“ — „*веће љу- бави нема од ове, но ако ко и душу положи за браћу своју*“ и т. д. док не дође на земљу *сами Бог* у виду човека као проповедник једне праве и истините вере, Господ *Исус Христос*, који је не само та и остала узвишена морална на- чела проповедао, него их сва дословце у животу и делом остварио, тако, да је светла образа мо- гао рећи Јудејима: „*ако мојим речима не веру- јете, а ви верујте мојим делима*“ (Јов. 10, 38.); — но за то је својом науком и делима показао, да је заиста: „*пут, истина и живот*“ (Јов. 14, 6.). Ако дакле желимо чисти, идеални и људима корисни морал наћи, — обратимо се ономе, ко- ји је извор васколике мудрости, основ истине, узор савршенства, а који нам га је у хришћанској цркви и њеној спасоносној науци јасно и про- сто изложио и за живот прописао. У осталом колико је на вери основани морал *узвишенији* и за људе и друштвену слогу, љубав и благоста- ње спасоноснији од природнога или људскога морала, види се отуда, што вера као добри ге- није бди над свим појавама у животу човекову и прати га у свима приликама рада му, те му свуда, па и у моралним дужностима пружа нуж- ну помоћ, да их лакше изврши; јер вера:

1.) теши и крепи човека у борби и невољи,

обећавајући му за помоћника Бога; а с друге стране га вера упућује на смрт и суд Божји, те га страхом од вечне Божје правде и казне задржава од зла. Онога пак, који је већ у грех пао, подиже и на прави пут изводи позивом на искрено кајање и делотворну поправку, услед које ће му Божја милост грех опростити. А људски разум нема те моћи и утецаја на човека.

2.) Вера разјашњује морални закон и даје му нужни углед и силу. Јер кад би човек био уверен, да је морални закон слаби човечји ум прописао, лако би дошао на ту мисао, да га тај закон, као дела слаба и ограничена створа не веже, те да га не мора ни извршивати. С тога морални закон, да буде *необорив*, кога не- ће човек мењати или свакојачко схваћати, треба сматрати као вољу *свемогућег* Бога, који, тиме што казни оне, који га преступају, а оне, који ту вољу испуњавају, — награђује, — даје мо- ралном закону *апсолутну силу и обвезну важност*.

3. На овом свету не бива праведан човек у- век награђен. Ово не би могао човек сам собом разјаснити, јер његов разум захтева, да правед- ник буде увек награђен и срећан, а грешник кажњен. Овај захтев разума разјашњује и не- пуњава само *вера* у Бога и његову правду; јер Бог као праведан *хоће*, а као свезнајући и све- могући *може* човека потпуно наградити. Па ако он то увек и не чини на овоме свету, а оно ће за цело учинити с оне стране гроба. И тако по- моћу *вере* праведник постизава душевно спокој- ство и у злу, добива поуздану наду на заслу- жену награду у вечности. А слаби човеков ра- зум чешће човека упућује, да на супрот не- правди и гоњењу људском, у крајњем случају смем себи правду и задовољштину прибавити; ма то било и неморалним и за другог опасним путем и начином. Свакидашње искуство нас о томе довољно уверава.

Будемо ли се дакле ослонили на *људски ра- зум*, да нас он побожности моралу и поштењу поучи, — између осталих неупутних и људском друштву штетних моралних начела, — наићи ћемо у свету често и на школу неких данаш- њих „образованих“ моралиста, који на основу свога т. званог „неодвисног морала“ исповедају и ово начело: „*чини што год хоћеш, — само пази, да те не ухватје;*“ те према томе послед- но тврде, да је оно *добро*, што је човеку „*ко- рисно*“ (ма другом било и штетно), а да је оно све зло, што је за нас „*од штете*“ (ма другоме

WWW.UNI
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

било и од користи), те тај свој морални систем крунишу изреком: „да је између доброга и лога човека врло мала разлика.“

(Свршиће се.)

ЛИСТАК.

Белешке из црквено-школског и просветног живота.

У Митрополији Карловачкој.

(Његова Светост) преузвишени господин патријарх *Георгије Бранковић* имао је част бити дана 15. (28.) маја о. г. у аудијенцији код Његова Величанства, а дана 17. (30.) на делегационом дворском ручку.

(Гозба код Његове Светости) Поводом доконачних делегационих седница благоизволео је св. патријарх *Георгије* дати свечан ручак у Пештанском хотелу „Бристол“, на којем су учествовали вишеосв. г. епископ *Лукијан Богдановић*, *Барон Федор Николић*, *Светозар пл. Кушевић*, и *Ђорђе пл. Ђурковић*, затим генерални консул Краљевине Србије *Ђорђе Варловац*, вицеконзул *Бранко Мушички*, Куријални судица *Василије Васиљевић*, *Арсен Зубковић*, посланици: *Стеван Јовановић*, др. *Иван Ивановић*, *Стева В. Поповић*, кр. саветник *Сима Борота*, министарски саветник *Павле Јовановић* и протопрезвитер Будимски *Велимир Недељковић*.

(Епарх. административни одбор Бачки) под председништвом Његовог Високопреосвештенства Г. Епископа *Митрофана Шевића* 15. (28.) маја о. г. одржао је своју редовну месечну седницу, на којој је решио следеће предмете: Затражена је оврха против цркв. општина, чији дугови у име саб. трошкова и верозак. приноса обвезницима нису осигурани. — Публиковаће се одлука Саб. Одбора на призиве С. П. и И. Н. у ствари попуњења 2 стип. места из сентомашке закладе Васа пл. Николића. — Узете су на знање разне одлуке грунтов. власти у ствари иметка појединих подручних цркв. општина. — Нареджено је цркв. општини у Тителу, да црквењака Н. К. отпусти. — Издата је цркв. општинама окружница, да привремени управни одбори у стварима школским засебне седнице држати имају. — Одреден је кључ за разрез парохијала у цркв. општини Обровцу. — Узет је на знање извештај повереника о предаји епар. канцеларије из руку протоспић. Г. Видицког у руке конз. бележника С. Ђурковића. — Издата је опросница епарх. благајнику за рачуне у 1899-ој години. — Уништен је избор $\frac{1}{3}$ скупшти-

нара и разрешен је цркв. одбор у цркв. општини Т. — Стављени су у писмохрану на увид поднесени цркв. скупштински записници цркв. општина М—К—С—Д. Ст. И—С— и М. — Одобрени су закључци цркв. општине у М. у ствари хонорара перовеђа и у предмету припомоћи гимназиста Г. З. — а одбијене су молбе исте цркв. општине, да се Н. К. изборног права лиши и на накнаду незаслугене награде за рачуноводство осуди. — Упућена је цркв. општина у Т. да се у једној парници својој са противником својим мирним путем изравна. — Овлаштен је окр. прота у С. да архиву цркв. општине у Ш. од бивш. председника М. П. одузме. — Нареджено је цркв. општини у Ш. да дужнике своје суду пријави. — Дозвољено је цркв. општинама у М. и Д. К. да неке неутериве дугове брише. — Снабдевени су клаузулом одобрења, уговори цркв. општина у С. и К. — Позвана је цркв. општина у Д. К., да поднесе извештај, како су у новој груптовници парох. сесије на имену цркв. општине убележене. — Наложено је цркв. општини у А. да са приходима од Ј. М. тестиране земље у смислу завештачеве последње жеље располаже. — Нареджено је цркв. општини у Ш. да се старања око побожног завештаја И. М. безусловно прими. — Уступљена је молба цркв. општине у Р. епарх. Конзисторији, да у питању око неког дрвеног крета надлежно своје решење донесе. — Поднесена је високом министарству са препоруком молбеница цркв. општине у Б., у којој моли држав. припомоћ. — Одобрен је избор $\frac{1}{3}$ скупштинара, $\frac{1}{2}$ одборника и црквено општинских записника у Б. Ф. — Потврђени су избори: $\frac{1}{3}$ скупштинара и $\frac{2}{3}$ одборника у Н., $\frac{1}{3}$ скупштинара, председника и подпредседника у К., $\frac{2}{3}$ скупштинара у В., председника у Г., 1-ог цркв. одборника и 4-це скупштинара у С., и 1-ог скупштинара у М. — Узет је на знање припослати трошковник П. Т. и др. Г. — Издате су окр. проти ради извијаја пријаве М. М. и С. Н. становника у С. — Поднеће се Саб. Одбору призови: цркв. општине у Г. К., М. П. у Г., и Д. Ж. у Ст. Б. — Прочитао је миње конз. фишкала и донесена је одлука према мињењу томе у ствари оврхе против јер Д. Ј. у Ст. П. и у ствари официрског квартира у цркв. општини М. — Решене су повољно молбе умиров. професора богословије Р. П. у С. и пароха В. М. у Н. С. — Одбијена је молба јером. М. С. у Ј. — Решено је, да се непристојни поднесак М. Г. у Б. уступи епарх. конзисторији. — Узета је на знање изјава пароха С. Т. у Л. Распореджена је према појединим потраживањима заостала

свота од депозита Ј. Ф. становника у С. — Издате су на извиђај: тужба становника у Б. Б. против председника и пријава С. К. у П. против перовође цркв. општинског. — Учињено је сходно расположење на пријаву М. П. у Р. цркв. општинске управе тамошње. — Упућена је цркв. општина у О. да гувно неко и старо гробље своје на јавној дражби под закуп изда. — Одобрени су или враћени натраг са примедбама многи рачуни и прорачуни црквено-општинских, закладни и т. д. — И напослетку решени су и многи други предмети рачунске и административне природе од мањег значаја.

(Избор протe). За окружног протопрезвитера Темишварског изабран је 14. (27.) маја о. г. парох В. Кикиндски протојереј *Јован Новаковић*. Конвисторијални повереник при избору био је протопрезвитер В. Бечкеречки *впреч. г. Бура Страјић*. Од 100 преданих гласаница, пало је на г. Новаковића 77.

(Слава у манастиру Беочину). На празник Христова Вознесења прославио је манастир Беочин своју храмовну славу. Нови настојатељ *впреч. г. протосињел др. Георгије Летић*, извео је духовни и црквени део славе достојно њезине светиње и достојно свога настојатељства. Жалити је, да о тој слави није било искупљенога народа у оном броју, у којем се он скупља о славама н. пр. Раваничкој, Привино-Главекој, Крушедолској и т. д., па да се наранио и напојио духовном раном и напитком, што га у изобиљу понудише народу у својим красивим и смишљенима проповедима и сам домаћин настојатељ протосињел др. *Георгије Летић* и настојатељ Крушедолски *впреч. г. архиман. Анатолије Јанковић*, а после о вечерњем богослужењу богослов г. *Ђушан Чудић*, говорећи о марљивости. Славски игуман био је Раванички управитељ г. *Сергије Попић*, а славски кум професор Карловачке гимназије г. *Радиој Врховац*. После одушевљене здравице, што ју је подигао славски игуман у здравље и славу Његове Светости љубљенога нашег патријарха *Георгија* и после бурног клицања којим је та здравица прихваћена и пропраћена, отпевао је мали кор наших богослова познату лепу химну Његове Светости, под управом свога ревнога коровође богослова *Шијачкога*. Исти кор је певао и на св. литургији. Угледни гости манастирски дали су израза својим синовљим осећајима према својој љубљеној црквеној Поглавници и у брзојавном поздраву, што га отпослаше Његовој Светости патријарху *Георгију* у Будимпешту.

(Испит зрелости). Матуранти Карловачке гимназије свршили су писмене радње, а усмени испит одређен је за 14. (27.) јуни о. г.

У Србији.

(„Београдски Архив“) лист, што га је од ове године почео уређивати г. Стеван Веселиновић, морао је престати излазити, по забрани министра просвете, а из разлога што у Србији постоји званичан лист Архијерејског Сабора. Тако јавља уредништво „Богословског Архива“ својим претилатницима.

Читуља.

† Протојереј **Дамјан Јеврић**, парох Јаменски преминуо је дана 10. маја о. г. у Јамени (протопрезвитерат Митровачки), и сарањен уз велико учешће дана 12. маја. Са покојником опростио се у сходном говору парох Моровички јереј *Илија Шумановић*. Покојник је био и народним послаником на нашем народно црквеном сабору г. 1879. и представником у жупанијским скупштинама жупаније Сремске. Огледао се и на књижевном пољу. Беше у своје млађе доба чувен и виђан међу свештеницима. Рођен је 1836. рукоположен је био 1862., а произведен за протојереја 1899. Лака му црна земља и вечна памат!

Јавна захвалност.*

(Свршетак).

Исказ приложника за исплату св. Цркве наше, јесте следећи: високославни саб. одбор као припомоћ из фонда за мешовите опшћине послао нам је 1000 фор; и послаше нам још и ови: пок. Васа Павловић, негдашњи трговац београдски, а родом Српств. Миклушанин 650 фор. Његова Екселенција Г. Гроф Коломан Нако српств. миклушки 500 ф. вис. кр. уг. министарство 200 ф. г. Макса Мартиновић, становник Бечки 100 ф. г. Јоца Јанковић, у Араду скупио 64 фор; (приложише: Г. г. Јоца Јанковић 10 ф; Миша Телечан 10 ф; гђа Розалија Јанковић 10 ф; Гђце Роза и Мила Јанковић 10 ф; Гђа уд. Амалија Телечан 5 ф; гђа Ленка Флореско 5 ф; Г. Ђ. Петрон из Mező-Hegyes-а 3 ф; Гђца Јулка Табаковић 2 ф; Гђа Н. Такаковићка 1 ф; Гђа Милка Продановић 1 ф; г. г. Миша Петровић 1 ф; Браћа Илићи 1 ф; Миша Пешић 1 ф; Алекса Пешић 1 ф; Пера Њистор 1 ф; Арсеније Илић 1 ф; и гђа Ката Зарић 1 ф;) Цркв. о. у Пешти 50 ф; г. Др. Милан Максимовић веленоседник 50 ф; г. Евген Думча у Ст. Андрији скупио 38 ф; (приложише: штедионица 10 ф; г.

* Види бр. 15. „Срп. Сиона“ од ове године.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Евген Думча 5 ф; срп. прав. цркв. о. 5 ф; г. г. Корнел Димшић 3 ф; Ђура Малаћ 2 ф; Ђура Јанковић 1 ф; гђа Паулина Бакић 1 ф; г. г. Јован Игњатовић 1 ф; Јован Димшић 1 ф; гђа Марија Лебедеф 1 ф; г. г. Стеја Бешлић 1 ф; Лазар Хужвић 1 ф; гђа Јулка Вирп 1 ф; г. г. Љубомир Хужвич 1 ф; Белисар Маргаритовић 1 ф; Адријан Станишић 1 ф; и гђа Јолан Пиперковић 1 ф;) цркв. општина у Каћу 30 ф; г. Милан пл. Зако у Сомбору 25 фор; цркв. о. у Врањеви 25 ф; г. Светозар Поповић, парох мађ. чанадски скупио 23 ф. 50 н. (приложише: цркв. о. тамошња 10 ф; г. Св. Поповић парох 5 ф; г. г. Милош Гедош 2 ф; Мирко Јешић 1 ф; Арса Гедош ст. 50 н; Младен Јешић мл. 50 н; Шандор Којић 50 н; Благоје Недучин 50 н; Јован Гедош 50 н; Радоје Гедош 50 н; Лазар Недучин 50 н; Живан Недучин 20 н; Милош Гедош 20 н; Жива Гедош 20 н; Алекса Гедош 15 н; Ђура Поповић 15 н; Милић Гурзов 10 н; Нова Николаш 10 нов; Ђорђе Гурзов 10 н; Деспот Лаважић 10 н; Светозар Јотборјан 10 н; Паја Црквенков 10 н;) цркв. општина: Мохол 21 ф; Срп. Крстур 20 ф; Ада 20 ф; Батања 20 ф; панчевачка штедионица за вађевину 20 ф; а. I. срп. Ст. Миклушка штед. 20 ф; Срввелико-Миклушка окр. газд. штед. 20 ф; Ђ. Илић управитељ штед. у Перлезу скупио 14 ф. 62 н.) приложише: перлеска српска штед. 10 ф. 62 н; Г. г. Ђ. Илић 1 ф; М. Петровић општ. благајник 50 н; Ст. Сигески учитељ 50 н; Сава Милић парох барандски 50 н; Петар Понадић, књиговођа 50;) цркв. општина у Суботици 18 ф; центр. завод у Н. Саду 15 ф; цркв. општине: вел. Бечкереч. 15 ф; Варјаш 13 ф; 50 н; Ириг 12 ф; Г. Ђура Терзији у Срп. Падеју скупио 10 ф. 85 нов. (приложише: срп. прав. цркв. општ. тамошња 5 ф; г. г. Ђура Јовановић ум. бележник 2 ф; Преч. г. Илија Белеслијин там. парох 50 н; г. г. Јован Бранчић 50 н; Милош Илијашев 50 н; Ђура Терзија 30; Милан Ђурђулов 30 н; Милош Станков 30 н; Тома Бајин 30 н; Живко Јовић 25 н; Алекса Илијашев 20 н; Живко Терзији 10 н; Жива Бајин 10 н; Младен Попов 10 н; Дионисије Нинков 10 н; Вита Лукин 10 н; Влада Чекрџија 10 н.) Славне цркв. општине: Нови Сад 10 ф; Чаково 10 ф; Папчево 10 ф; Чуруг 10 ф; Вуковар 10 ф; Осек 10 ф; В. Кикинда 10 ф; Сеита 10 ф; Сл. I. дистр. штед. увкикинди 10 ф; г. Паја Јеремић управитељ исте 10 ф; срп. Банка у Загребу

10 ф; Н. Н. из Карловаца 10 ф; г. Јован Поваков админ. протопрезвитерата арадеког 10 ф; г. г. Хаџи Арс. Јеремић админ. парохије у Ст. Пазови скупио 9 ф. 50 н; цркв. општине: Ст. Паланки 7 ф. 55 н; Ст. Бечеј 5 ф; Шандор 5 ф; Стапар 5 ф; Земун 5 ф; Јазак 5 ф; Печка 5 ф; Сомбор 5 ф; Срп. Елемир 5 ф; Ботош 5 ф; Баранда 5 ф; Шашинце 5 ф; Иланца 5 ф; Славне штедионице у Т. Бечеју 5 ф; у Ст. Бечеју 5 ф; г. Јован Левковић римокатолик из српсвт. Миклуша 5 ф; цркв. општ. у Избишћу 3 фор. 75 н; Благ. г. г. Паја Вујић из Сенте 2 ф; Пера Прекајски из Викинде 2 ф; Лаза Милошевић управитељ Централне у Н. Саду 2 ф; Др. Илија Вучетић 2 ф; Душан М. Јовановић 1 ф; Аркадије Варађанин 1 ф; Др. Јован Велимировић 1 ф; Хаџи Г. Плавшић 1 ф; Љуба Стефановић 1 ф; гђа уд. Н. Марковића из Перјамоша 1 ф; г. Н. Марковић из Перјамоша 1 ф; и г. Вељко Вучичић из Варјаша 50 нов. Свега 3236 фор и 77 нов.

На чему нека је племенитим и врлим дародавцима, који су нас у овом доста оскудном времену свесрдно потпомогли од срца хвала са жељом, да им милостиви Бог имање њихово намножи, како би и у будуће беднима и пострадалима помоћи пружити могли.*

У Срп. Вел. Св. Миклушу 16/29. марта 1900.
С одличним поштовањем:

Петар Агрима Јоца Мартиновић
парох. председник црквене општине.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Бр. Е. К. 31. ех 1900

42 2—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на упражњену парохију I. разреда у Мазину, протопрезвитерата личког. Рок компетовању до 7. (20.) јунија 1900. Из сједнице Епархијске Конзисторије, држане у Плашком, дне 27. априла 1900.

Михаил
епископ.

Бр. Е. К. 47. ех 1900

43 1—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на парохију III. разреда у Дољанима, протопрезвитерата вишкиког. Рок је компетовању до 7. (20.) јунија 1900. Из сједнице Епархијске Конзисторије, држане у Плашком, 27. априла 1900.

Михаил
епископ.

СТЕЧАЈ. 45 1—3

Смрћу учитеља Тоше Ракића упражњено је учитељско место на шесторазредној основној мушкој школи у Ст. Паланци (Ó Palánka. В. В. megye).

Са истим местом скопчана је ова плата:

- 1.) У готовини 800 круна
- 2.) У име станарине 160 „
- 3.) У име пофторне школе кад буде пареду 80 „
- 4.) У име свога огрева 40 „
- 5.) 9 ⁵⁷²/₁₆₀₀ □^о прве класе ораће земље у једном комаду.
- 6.) 5643 □^о прве класе ораће пашњачке земље.
- 7.) Једну башчу ван села.
- 8.) Од укуна — где буде позван — парадног 4 круне, а од обичног 2 круне.

Осим те плате уживаће у своје време и петогодишње доплате.

На сву земљу плаћа учитељ државну порезу, еквивалент и друмарину.

Дужности су шк. уредбом од 1872. г. прописане, а осим тога дужан је учитељ у цркви за једном певницом бесплатно појати и децу појању обучавати.

Изабрани ће учитељ држати наставу у оним разредима, које му м. шк. одбор према потреби додељивао буде.

Приметити је, да је горња учитељска земља за прошлу економску годину издата под закуп за своту од 624 круне.

Рок је стечају Петров-дан ове 1900. год.

Из седнице м. шк. одбора српских основних вероисповедних школа ст. паланачких, која је држана 12. (25.) маја 1900 г. у Ст. Паланци.

Константин Јанковић Сава Поповић
перовођа преде. шк. одбора.

398. 1. 55. ex 1900.

38 3—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се на парохију I. разреда у *Идвору*.
Молитељи нека се прописаним начином пријаве до Видова два 1900.

Епарх. конзисторија Вршачка.

СТЕЧАЈ. 39 3—3

На четвороразредној вероисповедној основној школи у Нађфали — Тамнишка жупанија — упражњено је учитељско место.

Са истим местом скопчана је плата од 600 круна; за пофторну школу 80 круна; за огрев 100 круна и 20 круна за пероводство и 1 круну од укуна где позван буде.

Изабрани учитељ уживаће стан у нарави, који се састоји: из 2 собе, кујне и остале потребне стаје, и две баште од којих је једна код школе, а друга ван села и 3¹/₂ јутра ораће земље, с примедбом, да на исте земље он сам порез плаћати има.

Изабрани учитељ имаће све школском уредбом прописане предмете у школи предавати и децу појању учити. Осим тога у дужност ће му спадати при сваком богослужењу редовно у цркву долазити и десну певницу држати. Уз часни пост укршњи средом и петком на јутрењу и преждо-освећењу долазити и појати. У обзир ће се узети само они компетенти, који су Сомборску учитељску школу свршили и испит из мађарског положили, међу овима имају првенство они, који се општини лично пријавили буду. Компетовати могу и учитељице. — Молбенице имају се на председништво слати. —

Рок пријаве траје до 10. јуна — по ст. кал. — о. г. Ново изабрани учитељ или учитељица место заузима почетком школске године т. ј. 15. августа 1900. године.

У Нађфали (п. р. Székesut) 1. (14.) маја 1900.

Перовођа: Председник:
Анка Ст. Бркић Ђока Петков.
учитељица.

Бр. ЕК. 50. ex 1900.

44 1—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на парохију I. разреда, у Двору, протопрезвитерата костајничког.

Рок компетовању траје до 7. (20.) јунија 1900.

Из сједнице Епархијске Конзисторије, држане у Пашком, 27. априла 1900.

М и х а и л
епи скоп.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табуку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Из Србије прима претплата књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеве и рекламације шаљу се Администрацији и остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 12 филира од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 60 филира. — Неплаћена писма се не примају, — Рукописи се враћају.